

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ο ναύτης

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΠΑΤΑΚΗ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ο ΝΑΥΤΗΣ

Μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική Λογοτεχνία
Πεζογραφία – 330

Θεόδωρος Γρηγοριάδης, *Ο Ναύτης*

Υπεύθυνος έκδοσης Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση Ελένη Γεωργοστάθη

Σελιδοποίηση «ΦΑΣΜΑ» ΑΦΟΙ Καπένη Κ. & Α. Ο.Ε.

Φιλμ, μοντάζ Γιώργος Κεραμάς

Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη)

και Θεόδωρος Γρηγοριάδης, Αθήνα, 2011

Πρώτη έκδοση από τις εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1993

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Νοέμβριος 2013

Κ.Ε.Τ. 7644 Κ.Ε.Π. 875/13

ISBN 978-960-16-4434-9

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 10437 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σήμερα

9

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Στις ακτές των βουνών

15

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Πάρε με μαζί σου σε ένα ταξίδι

115

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ρωγμές παντού

131

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Προετοιμασία απόπλου

151

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Εν πλω

171

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Κατάπλους

289

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

Στεριές και τάφροι

329

Σήμερα

405

Σήμερα

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΗ ΑΝΗΣΥΧΗ. Χθες το βράδυ άκουγα τα κύματα να φθάνουν μέχρι την εξώπορτα και να μου σκεύουν την άμμο. Μου αρέσει να πατάω πάνω της και να δροσίζονται τα πόδια μου. Ακόμα περισσότερο μου αρέσει που τέλειωσε το καλοκαίρι και έφυγε ο περαστικός κόσμος μαζί με τις φωνές και τα σκουπίδια τους. Τώρα αρχίζει η δική μου εποχή, το ταξίδι που πρέπει να βάλω μπροστά και όλες οι απαραίτητες προετοιμασίες του. Τίποτε δε θα είναι εύκολο, αφού θα είμαι εντελώς μόνος σ' αυτή την προσπάθεια. Ο Γρηγόρης έχει να φανεί μέρες και εγκατέλειψε οριστικά το φάρμακο. Την προτελευταία βραδιά δήλωσε ότι δεν μπορεί να ακολουθήσει πια τη σκέψη μου, πόσο μάλιστα το επικείμενο ταξίδι.

Δεν απομένει παρά να ταξινομήσω αυτές τις σημειώσεις και να τις βάλω κάπου ώστε να μην παρασυρθούν από τους αέριδες και τα ψηλά κύματα που θα έρθουν μετά την αναχώρησή μου.

Υστερα θα καθίσω να σκεφτώ για την αλήθεια και το ψέμα των ανθρώπων, τα λόγια και τα παραμύθια που άκουσα και αυτά που εγώ ο ίδιος προξένησα, και δεν ήταν λίγα. Ίσως η πιο πειστική απόδειξη από όλη την ιστορία μου είναι ο ρημαγμένος κάμπος των Φιλίππων και το αγέρωχο βουνό πίσω του.

Με ξαναπιάνει η διάθεση να πω και να μιλήσω κάπως λυρικά και ίσως είναι αυτή η μοναδική διέξοδος στην αφή-

γησή μου. Είναι σαν έκκληση που λέει, αφήστε με να σας εξομολογηθώ, να σας κάνω να πιστέψετε, γιατί πρώτον απ' όλους πρέπει να πείσω τον ίδιο μου τον εαυτό για όσα διαδραματίστηκαν μέχρι να εγκαταλείψω τα βουνά και τους κάμπους όπου γεννήθηκα και να φθάσω ως εδώ, στην ερημιά μιας παραλίας γεμάτης αμπέλια και αμμόλοφους.

Κι αν έχω ήδη αγγίξει τα τριάντα από καιρό, θα σας πάρω μαζί μου λίγα χρόνια πιο πίσω, όταν ακόμη δεν είχα δει μια αληθινή θάλασσα και όμως νόμιζα ότι ζούσα απέναντί της. Στη θάλασσα της νύχτας και της φαντασίας μου.

Την ονομάζω της νύχτας γιατί έβγαινε μόνο τα βράδια και κάλυπτε με τα σκοτεινά της νερά μια τεράστια έκταση, όση έφθαναν να καλύψουν τα μάτια μου από το τετράγωνο παράθυρο ενός ορεινού χωριού. Και δεν ήταν παρά ο ατέλειωτος κάμπος με τα τεμαχισμένα πράσινα και καφεδί κτήματα που τη μέρα καίγονταν από τον ήλιο ενώ το ξημέρωμα άχνιζαν από την υγρασία.

Τότε δεν μπορούσα να διανοηθώ ότι θα βρισκόμουν μέσα της μια μέρα, να πλέω μαζί με τα κύματα, που είχαν γίνει υπόγεια και θα ξανάβγαιναν για να βουλιάξουν πάλι από τη μανία των ανθρώπων και της τεχνολογίας.

Χάνοντας τη θάλασσα του κάμπου, κέρδιζα την αληθινή. Ταυτόχρονα όμως έχανα μαζί της όσους ανθρώπους είχαν δουλέψει πάνω στην αποξηραμένη γη του βάλτου, τα στοιχειά και τα παράξενα πλάσματα που θαμμένα γύρευαν εκδίκηση από τα έγκατα των τεναγών. Γιατί θα έπρεπε να με πιστέψει κανείς σε όσα θα αφηγηθώ όταν το βασικό μου επιχείρημα είναι οι γοργόνες του κάμπου;

Η θεία Έλλη τόνιζε ότι, αφού είμαι στο ζώδιο του Καρκίνου, η μοίρα μου το είχε να μπλεχτώ με νερά. Ήταν ακόμη μικρή και ελεύθερη όταν τα έλεγε αυτά, και δεν μπορούσε

να μαντέψει την αλήθεια των λόγων της. Μόνο που μερικοί άνθρωποι που μαζί γνωρίσαμε πνίγηκαν μέσα σε αυτά τα νερά, άλλοι τη γλίτωσαν και όσοι απομείναμε ελπίζουμε να επιπλεύσουμε.

Κανείς μας δεν μπορούσε να προδικάσει τα γεγονότα που επακολούθησαν με την καταστροφή του κάμπου, τότε, ένα απόγευμα, καθισμένοι στην αυλή του σπιτιού μας, κάτω από την κληματαριά, οι θείες μου, νέες και χαρούμενες, ο παππούς να κοιμάται και η μάνα μου να πηγαινοέρχεται σιγοτραγουδώντας στην ησυχία ενός ζεστού καλοκαιρινού απογεύματος. Σε μια στιγμή εμφανίστηκε η γιαγιά η Ανδρονίκη και είπε ότι ήταν έτοιμο το φαγητό. Από την εικόνα αυτή λείπουν ο πατέρας μου, μια ζωή απών, και ο θεός μου ο Παναγιώτης, που ψάρευε στο κανάλι. Ήταν ένα ακίνητο απόγευμα, απαραίτητο για να αρχίσει να απλώνεται η αφήγηση.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Στις ακτές των βουνών

ΨΗΛΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΟΦΟ έδειξα στον Αλέκο το σπίτι μας. Δεν ξεχώριζε από τα άλλα, ούτε από το διπλανό, του παππού, κολλημένο σχεδόν στον τοίχο μας. Η μόνη διαφορά τους οι στέγες. Η δική μας γκριζες και άσπρες πέτρες, του παππού κόκκινα κεραμίδια. Ο Αλέκος έμενε πέρα από τη δική μας γειτονιά, εκεί όπου άρχιζαν τα ρέματα και τα κρουονέρια. Σπανίως κατέβαινε στους δικούς μας μαχαλάδες. Έπρεπε να πάω εγώ στο σπίτι του και από εκεί να αρχίσουμε να γυρίζουμε στους πρόποδες του βουνού. Αυτά γίνονταν την εποχή που τελειώναμε το δημοτικό.

Με την εισαγωγή μου στο γυμνάσιο, και επειδή ο Αλέκος δεν πέρασε, σταμάτησα να έχω φίλους. Ευτυχώς είχα συγγενείς. Τις θείες μου, την Έλλη και την Άννα, και τον θείο Παναγιώτη. Όλοι τους ανύπαντροι. Και, φυσικά, όλοι αυτοί έμεναν στο ίδιο σπίτι. Προτού αποχωρήσει ο μπαμπάς και αγοράσει τη διπλανή κατοικία, όλοι τους ζούσαν σε τρία μεγάλα δωμάτια, τα αγόρια στο σαλόνι και τα κορίτσια στο καθιστικό.

Πρώτος γεννήθηκε ο μπαμπάς και ήταν πολύ μεγαλύτερος από τα άλλα αδέρφια του. Τα επόμενα δυο παιδιά είχαν χαθεί από τις κακουχίες και τις στερήσεις άλλων εποχών. Άργησε να ξαναπιάσει παιδιά η γιαγιά Ανδρονίκη και είχε κλονιστεί από τις αλλεπάλληλες ατυχίες της. Ύστερα όμως, ξαφνικά, άρχισαν να βγαίνουν το ένα μετά το άλλο.

Ο μπαμπάς μου μεγάλωνε χωρίς αδέρφια, και όταν αυ-

τά εμφανίστηκαν, ήταν κάπως αργά για να παίξει μαζί τους, αφού έπρεπε και να τα φροντίζει. Με τον Παναγιώτη θα 'λεγε κανείς ότι ήταν απλώς γνωστοί. Δεν είχαν καμιά θερμή σχέση. Καλύτερα ήταν τα πράγματα με τις αδελφές του. Φαίνεται, από τότε ο μπαμπάς μου είχε προτιμήσει τα λίγα λόγια και τα ανεκδήλωτα συναισθήματα. Ακόμα και μέσα στο δικό μας σπίτι κρυβόταν. Η κρεβατοκάμαρα παρέμενε σκοτεινή και κλειδωμένη τα βράδια. Εγώ κοιμόμουν στην κουζίνα μόνος και απροστάτευτος. Με ένα μεγάλο παράπονο που δεν είχα αδέλφια.

«Βλέπεις το σπίτι μας;» ρώτησα τον Αλέκο.

Κούνησε το κεφάλι του. Δεν το έβλεπε. Είχε στο μυαλό του τα δικά του σχέδια.

«Ακολουθά με» μου είπε.

Αρχίσαμε να ανεβαίνουμε το ύψωμα με τις μαυρόπετρες. Ότι είχε απομείνει από τα αρχαία ορυχεία των Μακεδόνων. Ο Αλέκος άρχισε να σκαλίζει τις βαριές, μεταλλικές πέτρες.

«Δεν μπορεί» είπε «κάπου ανάμεσα θα υπάρχει και καμιά ξεχασμένη χρυσόπετρα».

Δε βρήκαμε τίποτε. Αντιθέτως, κάτι σαν φίδι πήγε να κουνηθεί κι εγώ έβγαλα μια δυνατή κραυγή. Ο Αλέκος ήρθε δίπλα μου και μ' αγάλιασε από τους ώμους.

«Μη φοβάσαι» είπε «με τόσες σιδερόπετρες θα το σκοτώσουμε».

Με πήρε ακόμη μερικές φορές στις εξορμήσεις του.

Υπήρχαν πολλές σπηλιές, μου έλεγε, από τα ορυχεία, και άλλες, υπόγειες, με σταλακτίτες. Χρειαζόταν σχοινί για να κατέβει να τις εξερευνήσει. Όταν είδε ότι δεν του πρόσφερα καμιά βοήθεια, άρχισε να αναζητά καινούριες συντρο-

φιές. Το τέλος του δημοτικού σχολείου σήμαινε το τέλος του παιχνιδιού και την απαρχή της περιπέτειας στον κόσμο των μεγάλων. Δεν ήμουν ακόμη έτοιμος για έναν τέτοιο κόσμο.

Έτσι, στρώθηκα στο διάβασμα και πέρασα πρώτος από τα αγόρια στο γυμνάσιο. Στα δυο μας σπίτια υπήρχε ένας άνθρωπος που ξεπερνούσε τους υπόλοιπους στις γνώσεις. Πίστευα πως ήμουν εγώ. Όμως κι ο θείος Παναγιώτης πήγε κάποτε στο γυμνάσιο αλλά δεν τα κατάφερε. Έλεγαν πως κάποια άλλα κατορθώματα έκανε τότε. Αυτά τα έλεγαν οι θείες μου όταν έρχονταν στα λόγια μαζί του. Ακούγοντάς τους, σκεφτόμουν πως ίσως ήταν καλύτερα που δεν είχα αδέρφια, αν ήταν να έχουμε τόσο κακές σχέσεις.

«Συμβαίνουν αυτά στα μεγάλα νοικοκυριά» σχολίαζε η μάνα μου. «Και, όσο μεγαλώνουν τα παιδιά, μεγαλώνουν και τα προβλήματά τους. Η μόνη λύση είναι να αραιώνουν από το σπίτι».

Για να συμβεί όμως αυτό, έπρεπε να αρχίζουν να παντρεύονται. Η λογική σειρά των γάμων θα 'πρεπε να είναι: η Άννα πρώτη, έπειτα ο Παναγιώτης και τελευταία η Έλλη. Κάτι δεν πήγε καλά και άλλαξε η σειρά. Όχι ότι θα είχε αντίρρηση ο παππούς, αλλά να που χρειάστηκε να κρατηθούν οι τύποι.

«Με κουράσατε» τους έλεγε καμιά φορά. Όρεξη για δουλειά τα κορίτσια δεν είχαν. Μόνον ο Παναγιώτης έτρεχε και δούλευε για τρεις. Η Έλλη σιχαινόταν τον κάμπο. Ακόμα και η λευκή της επιδερμίδα συνηγορούσε σ' αυτό. Η Άννα κουραζόταν εύκολα και ζαλιζόταν από τον ήλιο. Τα βράδια σχεδίαζαν γάμους μέσα απ' τους οποίους θα τους δινόταν η δυνατότητα να απαλλαγούν από την αγροτική ζωή.

Έβλεπα κι εγώ τη δυσκολία του κάμπου και άρχισα να

διαβάζω όλο και περισσότερο. Έλεγαν πως ο μόνος δρόμος να ξεφύγεις από τη γη είναι τα γράμματα. Χρόνια αργότερα θα είχα διαψευσθεί και από αυτή τη θεωρία.

Μόνον ο Αλέκος δεν έπεσε έξω. «Τα γράμματα» μου είπε «μπερδεύουν τους ανθρώπους και τους ζαλίζουν. Δεν μπορούν να δούνε καθαρά, ούτε να σκεφτούν πρακτικά». Έπεσε όμως μέσα. Τον έχασα για κάνα δυο μέρες. Βρέθηκε στο βάθος μιας σπηλιάς και περίμενε καρτερικά να τον τραβήξουν έξω. Καλά που δεν είχα κατεβεί μαζί του στα Τάρταρα.

«Καλά που δεν τον ακολούθησες, παιδί μου» μου είπε η μητέρα μου χαϊδεύοντας το κεφάλι μου. Έκοβε πατάτες τότε, για να τις τηγανίσει. Μου άρεσε η μυρωδιά τους. Άρπαξα κι εγώ μια στρογγυλή, την έκοψα και τη σκάλισα. Άρχισα να της δίνω το σχήμα μιας βάρκας.